

ESENER 2019

Ką sužinojome apie tai, kaip Europos darbovietėse valdoma sauga ir sveikata?

TURINYS

1 PUSLAPIS 5

**Kas kelia susirūpinimą
Europos darbo vietose?**

- 11 Raumenų ir kaulų sistemos sutrikimai
- 13 Psichosocialinė rizika

2 PUSLAPIS 23

**Skaitmeninimas:
kylantis pavojus
saugai ir sveikatai**

3 PUSLAPIS 31

**Kas geriausiai išmano
apie saugą ir sveikatą
Europos darbo vietose?**

4 PUSLAPIS 39

**Kodėl darbo vietose
valdoma sauga ir
sveikata? Ir kodėl ne?**

5 PUSLAPIS 47

**Kokių sunkumų
kyla valdant saugą
ir sveikatą?**

6 PUSLAPIS 53

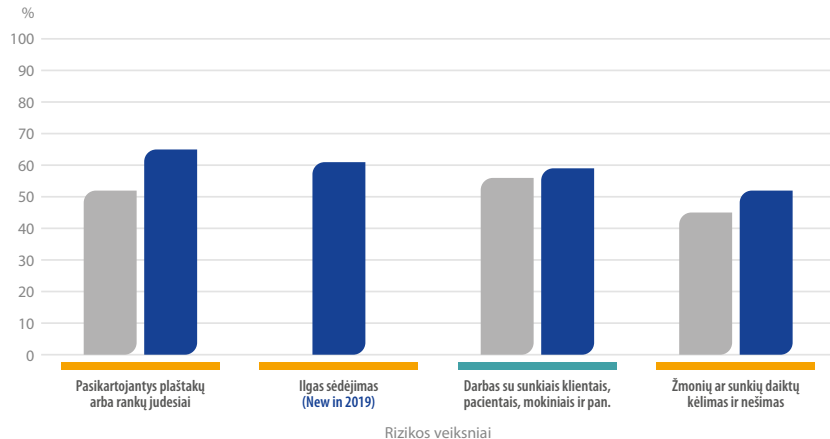
Koks darbuotojų indėlis?





Kas kelia susirūpinimą Europos darbo vietose?

2014 m. ir 2019 m. dažniausiai nustatyti rizikos veiksniai (darboviečių procentas)



● Raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų rizika

● 2014

● Psichosocialinė rizika

● 2019

	2014 %	2019 %
Nelaimingų atsitikimų rizika dirbant su įrenginiais arba įrankiais	48	48
Spaudimas dėl laiko stokos	43	45
Nelaimingų atsitikimų su transporto priemonėmis darbo metu rizika	46	44
Karštis, šaltis arba skersvėjis	36	37
Cheminės ar biologinės medžiagos	36	36
Padidėjusi rizika paslysti, pargriūti ar nukristi	34	34
Varginančios ar skausmingos kūno pozos	-	31
Didelis triukšmas	30	30
Ilgos arba nereguliarios darbo valandos	21	21
Prastas bendravimas ar bendradarbiavimas organizacijoje	16	18

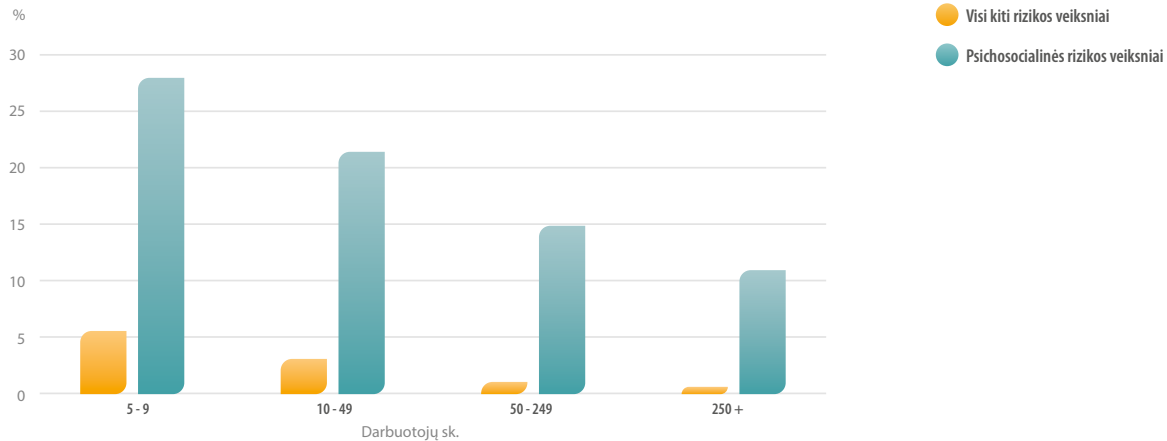
NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Europos darbovietėse didžiausią susirūpinimą kelia raumenų ir kaulų sistemos sutrikimai ir psichosocialinė rizika

- Europos darbovietėse didžiausią susirūpinimą kelia raumenų ir kaulų sistemos sutrikimai ir psichosocialinė rizika.
- Trys iš keturių dažniausiai nustatomų rizikos veiksnių susiję su raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų rizika. Šias rizikos rūšis dažniausiai nurodo beveik visi sektoriai.
- „Ilgas sėdėjimas“ yra naujas 2019 m. Europos įmonių apklausos apie naują ir kylančią riziką (ESENER) punktas (anksčiau – „varginančios ar skausmingos kūno padėties“). Tai antrasis rizikos veiksnys, apie kurį dažniausiai pranešama, o tai rodo, kad didėja supratimas apie tai, kad sėdėjimas yra sveikatos rizikos veiksnys. Pagal sektorius šis rizikos veiksnys dažniausiai įvardijamas finansų ir draudimo (EU27_2020 apklausoje – 93 proc. sektoriaus darbuotojų),

informacijos ir ryšių (92 proc.) ir viešojo administravimo (91 proc.) sektoriuose.

- Psichosocialinės rizikos veiksniai dažniausiai nurodomi paslaugų sektoriuje, todėl bendrai jie yra trečiasis daugiausia susirūpinimo keliantis veiksnys, visų pirma „susiduriant su sudėtingais klientais, pacientais, mokiniais“. Skirstymas pagal šalis suteikia įdomios informacijos: „spaudimas dėl laiko stokos“ yra svarbiausias rizikos veiksnys Suomijoje, Švedijoje (po 74 proc.) ir Danijoje (73 proc.), o Nyderlanduose – antroje vietoje (64 proc.). Siekiant išsiaiškinti, ar toks didelis susirūpinimas yra dėl didelio rizikos masto ar dėl sąmoningumo minėtų šalių darbovietėse lygio, reikia atlikti išsamesnę analizę.
- Didesnėse įmonėse dažniau nei mažesnėse įvardijami visi rizikos veiksniai.

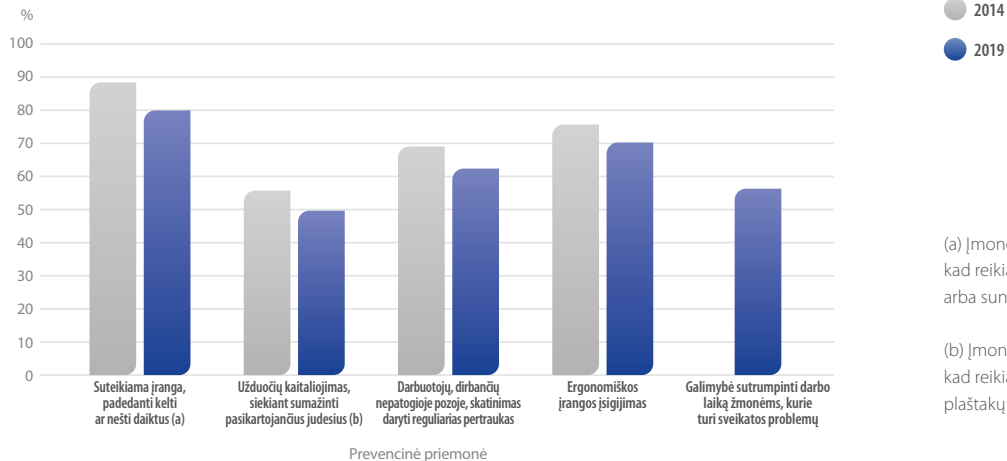
Darbo vietos, nurodančios nulinę riziką, pagal dydį (darbuotojų skaičių), 2019 m.

NB. 2019 m. ESENER EU27_2020 apklausos visų darbuotojų duomenys.

Tai, kad
nepranešama
apie jokias rizikas,
greičiausiai
rodo, kad trūksta
informuotumo, o ne
tai, kad darbo vieta
yra saugi ir sveika

- Kuo mažesnė darbovietė, tuo labiau tikėtina, kad nebus pranešta apie jokias rizikas, ypač psichosocialinės rizikos veiksniai. Tai nereiškia, kad ten nėra rizikos veiksnių, toks atsakymas atspindi respondentų supratimą, ir tikėtina, kad dažnai jie paprasčiausiai nežino, kas kelia riziką darbuotojų saugai ir sveikatai. Ši problema kelia ypatingą nerimą mažiausiai darbuotojų turinčiose įmonėse.
- Didžiausias darbuotojų, kuriose neįvardijami jokie psichosocialinės rizikos veiksniai, skaičius yra Italijoje (50 proc.), Slovakijoje (44 proc.), Lietuvoje (37 proc.) ir Bulgarijoje (36 proc.).
- Kita vertus, kaip rodo išvados apie „spaudimą dėl laiko stokos“, darbuotojai Danijoje (9 proc.), Švedijoje (10 proc.) ir Suomijoje (12 %) rečiau praneša apie psichosocialinės rizikos nebuvimą. Vėlgiai, tai gali būti nulemta didesnės rizikos paplitimo arba didesnio informuotumo apie psichosocialinę riziką Šiaurės šalyse.
- Daugiausia įmonių, kuriose nepranešta apie psichosocialinės rizikos veiksniai, yra gamybos (39 proc.) ir žemės ūkio (37 proc.) sektoriuose.

Darbovietės, kuriose pranešama, kad buvo imtasi priemonių darbuotojams apsaugoti nuo raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų, 2014 m. ir 2019 m.



(a) Įmonės, kuriose pranešama, kad reikia kelti arba nešti žmones arba sunkius krovinius.

(b) Įmonės, kuriose pranešama, kad reikia atlikti pasikartojančius plaštakų arba rankų judesius.

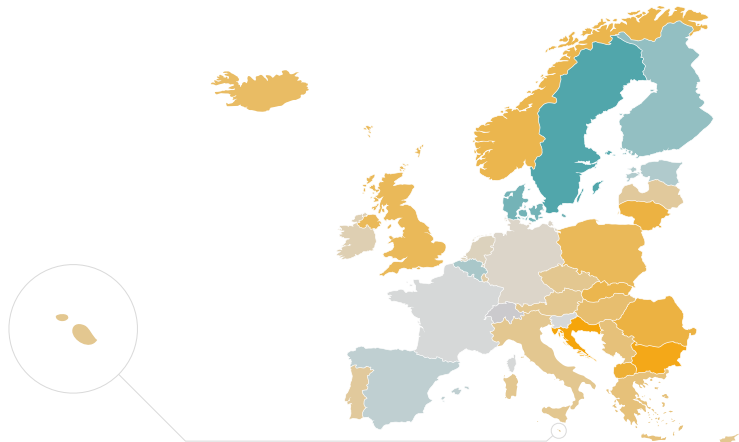
NB. 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER EU27_2020 apklausos visų darbuotojų duomenys.

Nežymiai sumažėjo darboviečių, kuriose pranešta apie priemonės siekiant užkirsti kelią raumenų ir kaulų sistemos sutrikimams, dalis.

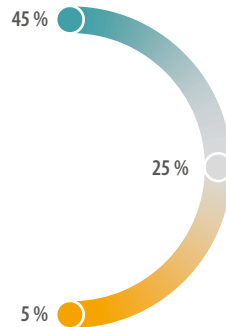
Su darbu susiję raumenų ir kaulų sistemos sutrikimai – kokios priemonės taikomos?

- Atsižvelgiant į tai, kad didelė dalis darboviečių praneša apie raumenų ir kaulų sistemos sutrikimus kaip rizikos veiksnius, būtų logiška peržiūrėti jų taikomas prevencijos priemones.
- Lyginant 2019 m. ir 2014 m. ESENER rezultatus, pirmas matomas stulbinantis pokytis – truputį sumažėjusi darboviečių, kuriose pranešta apie tokių priemonių taikymą, dalis.
- Į 2019 m. ESENER apklausą įtraukta nauja prevencinė priemonė: galimybė žmonėms, kurie turi sveikatos problemų, sutrumpinti darbo laiką. Apie tokią priemonę pranešė 54 proc. EU27_2020 apklausoje dalyvavusių darboviečių. Nors kitose keturiose priemonėse daugiausia dėmesio skiriama raumenų ir kaulų sistemos sutrikimams, šis naujas punktas yra platesnė prevencinė priemonė ir kartu su kitomis aiškiau parodo prevencinių priemonių, kuriomis siekiama skatinti tvarų darbinį gyvenimą, priėmimo mastą.
- Žvelgiant į visus sektorius matyti daug skirtumų. Daugiausia galimybių sutrumpinti savo darbo laiką turi sveikatos problemų turintys žmonės, dirbantys sveikatos priežiūros ir socialinio darbo bei kituose paslaugų sektoriuose. Statybų sektoriuje dažniausia suteikiama įranga, padedanti kelti ar nešti daiktus, arba, siekiant sumažinti pasikartojančius judesius, kaitaliojamos užduotys.

Darbovietės, kuriose pranešta, kad sunkiau valdyti psichosocialines rizikas, pagal šalį, 2019 m.



Sunkiau



EU27_2020

22 %

NB. Duomenys apie visas 33 šalių darbovietes, kuriose pranešta bent apie vieną psichosocialinės rizikos veiksnį, iš 2019 m ESENER.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Šalys, kuriose
pranešta, kad tokią
riziką valdyti sunkiau,
yra tos, kurios ėmėsi
daugiausia veiksmų
jai valdyti

Stresas ir psichosocialinė rizika?

Su kokiomis kliūtimis susiduriama?

- Duomenys rodo, kad vis dar trūksta informuotumo apie psichosocialinę riziką. Siekiant išsamiau išnagrinėti šį klausimą, darbuotojų, kuriose pranešta apie esamą psichosocialinę riziką, 2019 m. ESENER apklausoje paklausta, ar jos mano, kad šią riziką suvaldyti sunkiau nei kitas darbuotojų saugos ir sveikatos (DSS) rizikas.
- Šalys, kuriose pranešta, kad tokią riziką valdyti sunkiau, yra tos, kurios ėmėsi daugiausia veiksmų jai valdyti. Tai tos pačios šalys, kuriose respondentai dažniau praneša apie didesnę psichosocialinę riziką ir apie jai valdyti skirtas priemones bei procedūras.

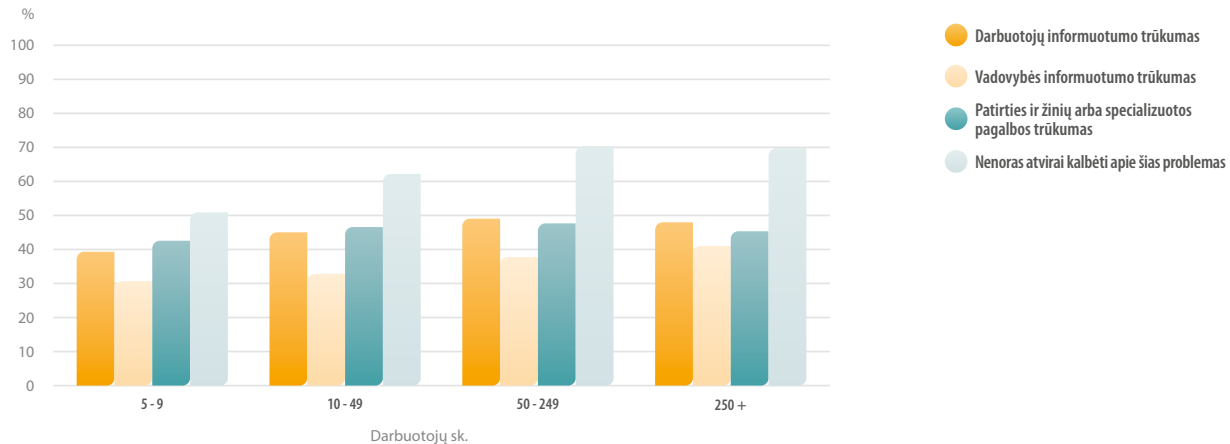


Duomenys rodo, kad
sąmoningumas vis dar nėra
pakankamai didelis, kalbant
apie psichosocialinę riziką

- Atsižvelgiant į darbovietės dydį, pastebima, kad kuo didesnė įmonė, tuo daugiau respondentų, kurie suvokia psichosocialinę riziką kaip sunkiau valdomą nei kitas DSS rizikas.
- Lyginant pagal sektorius, rezultatai rodo, kad būtent žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektoriaus ir švietimo sektoriaus darbovietėse, kuriose dažniau pranešama apie taikomas procedūras, skirtas psichosocialinės rizikos prevencijai, taip pat dažniau pranešama, kad tokią riziką sunkiau valdyti. O kasybos ir karjerų eksploatavimo sektoriaus bei

apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriaus darbovietėse nepranešta, kad psichosocialinę riziką itin sunku valdyti, ir retai pranešta apie taikomas priemones nuo jų apsaugoti.

- Iš skerspjuvio tyrimo, kaip ESENER, negalima daryti tvirtų išvadų apie priežastinį poveikį, tačiau šie duomenys rodo, kad psichosocialinę riziką valdyti sunkiau tiems, kurie ją iš tikrųjų valdo.

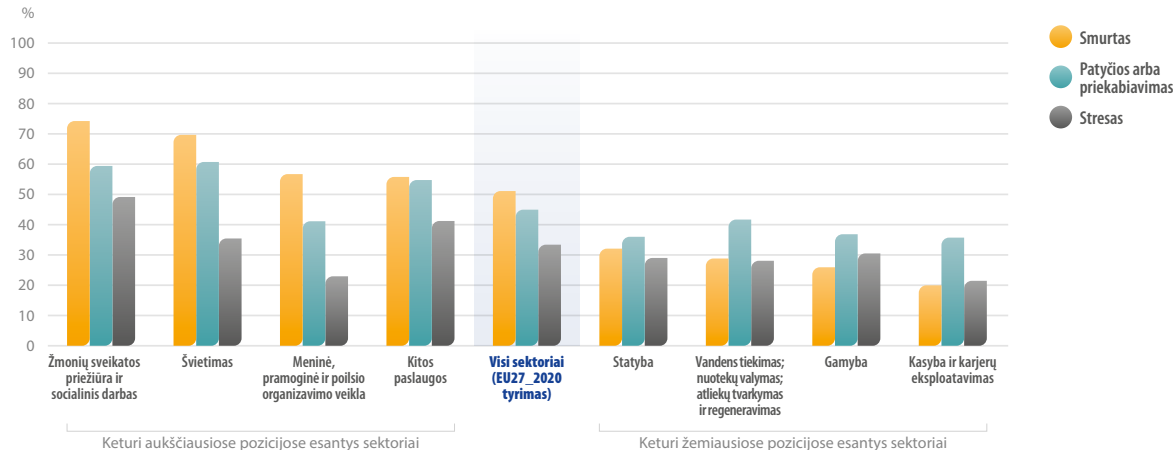
Darbovietės, kuriose pranešama, kad yra veiksmų, apsunkinančių psichosocialinės rizikos valdymą, pagal dydį (darbuotojų skaičius)

NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie darbovietes, kuriose pranešta apie bent vieną psichosocialinės rizikos veiksnį ir kuriose manoma, kad tokią riziką sunkiau valdyti nei kitas rizikas, iš 2019 m. ESENER.

Akivaizdu, kad nenoras atvirai kalbėti apie problemas, yra pagrindinis psichosocialinės rizikos valdymo sunkumas

- Akivaizdu, kad nenoras atvirai kalbėti apie problemas, yra pagrindinis psichosocialinės rizikos valdymo sunkumas.
- Duomenys pagal šalį taip pat atskleidžia keletą išimčių: darbovietėse Bulgarijoje, Kroatijoje, Portugalijoje ir Rumunijoje dažniausiai pranešama apie nepakankamą darbuotojų informuotumą, o Kipre ir Graikijoje – apie specialistų paramos stoką.
- Lyginant pagal sektorių, švietimo ir žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektoriuose rečiausiai įvardijamas nenoras atvirai kalbėti apie šias problemas, nors tai vis dar išlieka pagrindiniu sunkumu.

Darbovietės, kuriose pranešama, kad yra nustatytos procedūros, skirtos užkirsti kelią psichosocialinei rizikai, pagal sektorių, 2019 m.



NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes, kuriose dirba 20 ar daugiau darbuotojų, iš 2019 m. ESENER. Tik tų darbuotojų, kurie praneša, kad „darbas su sunkiais klientais, pacientais, mokiniais ir pan.“ yra rizikos veiksnys, buvo klausiama, ar jose nustatytos procedūros kovai su smurtu.

Žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo ir švietimo sektoriuose aktyviausiai kovoama su psichosocialine rizika

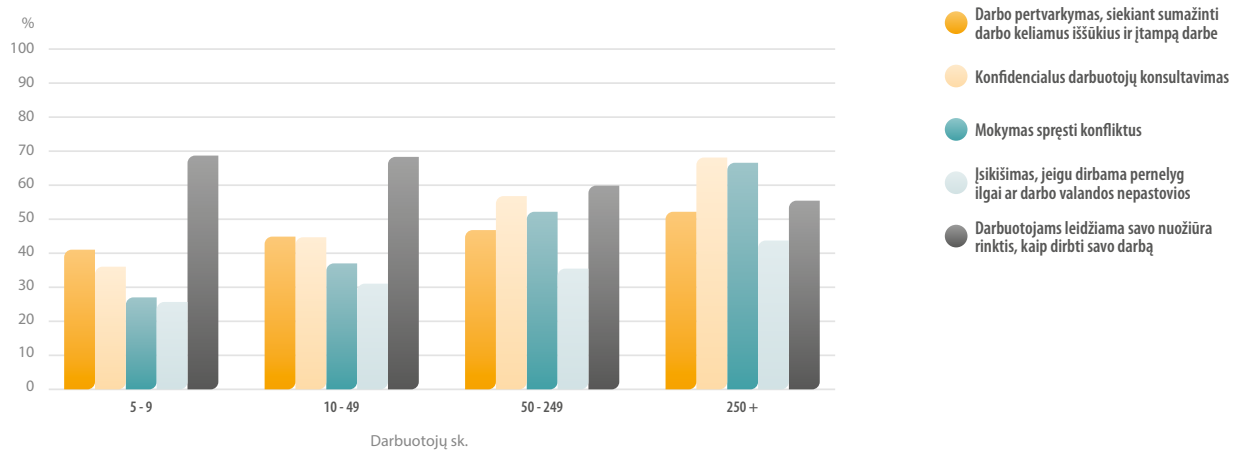
Kokių priemonių imtasi?

- Darbovietėse, kuriose dirba 20 ar daugiau darbuotojų, 2019 m. ESNER apklausoje buvo klausiama, ar jose nustatyti veiksmų planai arba procedūros kovoti su psichosocialine rizika. Dažniausiai įvardytos procedūros, skirtos kovoti su smurtu: tokios procedūros nustatytos 51 proc. darbuotojų, kuriose praneša, kad „darbas su sunkiais klientais, pacientais, mokiniais ir pan.“ yra rizikos veiksnys.
- Žinoma, išvados skiriasi pagal sektorių, tačiau žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo ir švietimo sektoriaus darbuotojai išsiskiria tuo,

kad jose nustatytos procedūros, skirtos kovoti su psichosocialine rizika.

- Dažniausiai apie tokias procedūras pranešama Airijos ir Šiaurės šalies darbuotojėse.

Darbovietės, kuriose pranešta apie procedūras, skirtas apsaugoti nuo psichosocialinės rizikos, pagal dydį (darbuotojų skaičių), 2019 m.



NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes iš 2019 m. ESENER.

Tik 29 proc. įmonių
nurodė, kad imtųsi
veiksmy, kuriais
neleistų darbuotojams
dirbti pernelyg ilgų
darbo valandų

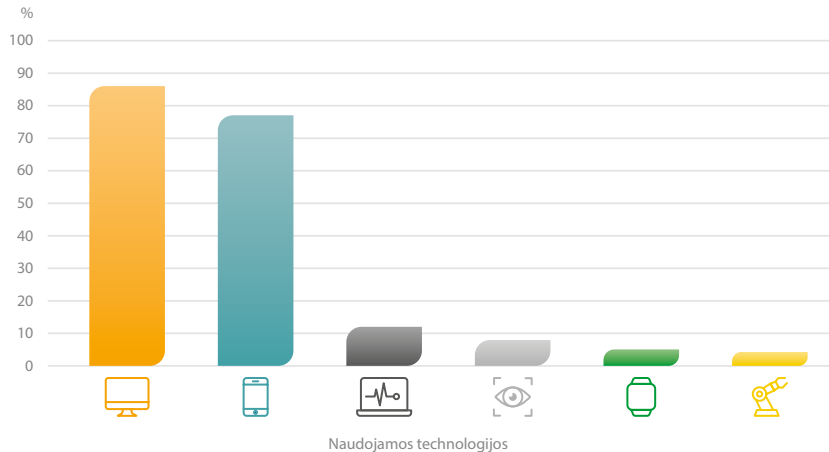
- Leidimas darbuotojams laisvai pasirinkti kaip atlikti savo darbą – naujas 2019 m. ESENER punktas – dažniausiai pranešama priemonė, ypač tarp labai mažų ir mažų įmonių, kurią darbovietės naudoja bandydamos užkirsti kelią psichosocialinei rizikai. Įdomu tai, kad iš visų priemonių ši yra vienintelė, apie kurią pranešusių darbuotojų dalis mažėja didesnėse įmonėse.
- Daugiausia darbuotojų, kuriose pranešta apie tokias priemones, yra Suomijoje (91 proc.), Maltoje (85 proc.) ir Švedijoje (82 proc.), o mažiausiai – Italijoje (49 proc.), Čekijoje (54 proc.) ir Slovakijoje (56 proc.).
- Visų skirtingų dydžių įmonėse pranešta, kad rečiausiai taikoma psichosocialinės rizikos prevencijos priemonė yra neleisti darbuotojams dirbti pernelyg ilgų darbo valandų (29 proc. darbuotojų). Mažiausia darbuotojų, kurios pranešė apie tokios priemonės taikymą, dalis yra Slovakijoje (10 proc.), Lenkijoje (12 proc.), Slovėnijoje bei Bulgarijoje (14 proc.), o didžiausia – Vokietijoje (47 proc.) ir Airijoje (45 proc.).
- Lyginant sektorius matyti, kad žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektoriuje daugiau darbuotojų taiko tokias priemones nei elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo bei žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose.





Skaitmeninimas:
kylantis pavojus
saugai
ir sveikatai

Darbovietės, kuriose naudojamos skaitmeninės technologijos, 2019 m.



Asmeniniai kompiuteriai stacionariose darbo vietose



Nešiojamieji kompiuteriai, planšetės, išmanieji telefonai ar kiti mobilieji įrenginiai



Mašinos, sistemos ar kompiuteriai, nustatantys darbo turinį arba tempą



Mašinos, sistemos ar kompiuteriai, skirti darbuotojų darbo rezultatams stebėti



Dėvimieji prietaisai, pvz., išmanieji laikrodžiai, duomenų akiniai ar kiti (įmontuoti) jutikliai

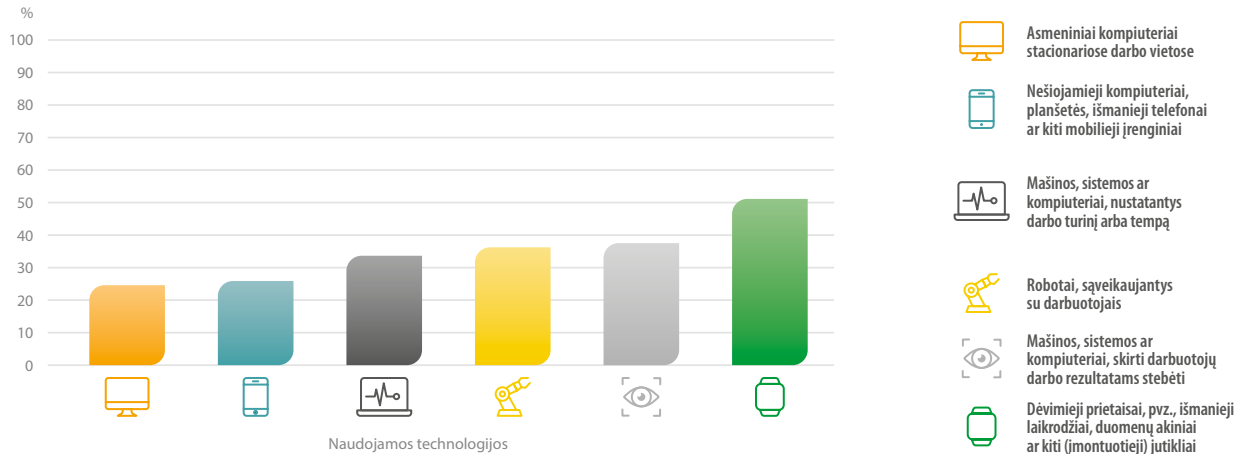


Robotai, sąveikaujantys su darbuotojais

NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes, iš 2019 m. ESENER.

Tik 6 proc.
darboviečių pranešė,
kad nenaudoja jokių
klausimyne išvardytų
skaitmeninių
technologijų

- Į 2019 m. ESENER įtrauktas naujas skirsnis apie skaitmenizavimo poveikį darbuotojų saugai ir sveikatai. Kaip buvo galima tikėtis, vyrauja didelė respondentų įvardytų skaitmeninių technologijų rūšių įvairovė. Visų sektorių ir visų dydžių įmonėse dažniausiai pranešta, kad stacionariose darbo vietose naudojami kompiuteriai, taip pat nešiojamieji kompiuteriai, planšetės, išmanieji telefonai ar kiti mobilieji įrenginiai.
- Kitos (sudėtingesnės) technologijos dažniausiai naudojamos didesnėse darbovietėse.
- Tik 6 proc. EU27_2020 apklausoje apklaustų darboviečių pranešė, kad nenaudoja jokių klausimyne išvardytų skaitmeninių technologijų.
- Ar vyksta diskusijos apie galimą tokių technologijų naudojimo poveikį darbuotojų saugai ir sveikatai? Mažiau nei vienoje iš keturių darboviečių (24 proc.) pranešta, kad tokios diskusijos vyko, didžiausia dalis jų – Vengrijoje (58 proc.) ir Rumunijoje (42 proc.). Pagal veiklos sektorius dažniausiai pranešama, kad tokios diskusijos vyko informacijos ir ryšių (31 proc.) ir finansų ir draudimo sektorių (31 proc.) darbovietėse.

Darbovietės, kuriose pranešta apie tokias diskusijas, pagal technologijų rūšį, 2019 m.

NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes, kuriose panešama, kad naudojamos bent vienos rūšies skaitmeninės technologijos, iš 2019 m. ESENER.

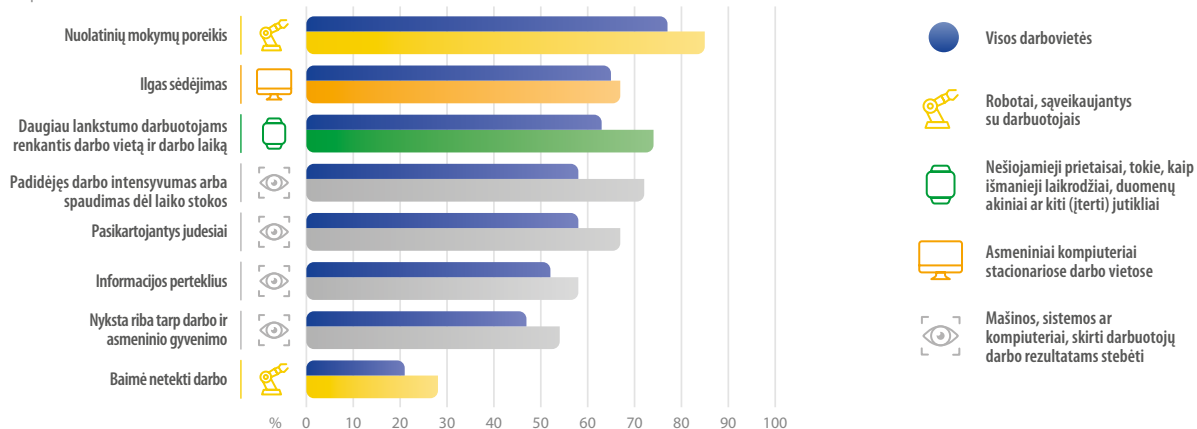
Respondentai,
pranešantys apie
darbuotojų veiklos
stebėjimo technologijų
naudojimą, minėjo
padidėjusį darbo
intensyvumą arba
spaudimą dėl laiko stokos

Diskusija apie galimą skaitmeninių technologijų poveikį DSS

- Daugiausia pranešta, kad vyksta diskusijos dėl galimo poveikio DSS tose darbovietėse, kuriose naudojami dėvimieji prietaisai (51 proc.) ir mašinos, sistemos arba kompiuteriai, skirti darbuotojų darbo rezultatams stebėti (38 proc.).
- Koks galimas poveikis? Pirmiausia, tai poreikis nuolat mokytis, kad įgūdžiai nepasentų. 77 proc. apklaustų darbuotojų pasirinko šį atsakymą EU27_2020 apklausoje. Tai dažniausiai minimas poveikis visuose sektoriuose, kuris buvo dažniau minimas didesnėse įmonėse. Kitas svarbus poveikis – ilgas sėdėjimas (65 proc.) ir daugiau lankstumo darbuotojams renkant darbo vietą ir darbo laiką (63 proc.).

Dažniausiai aptariamasis poveikis saugai ir sveikatai pagal technologijos rūšis, 2019 m.

Poveikio tipas



NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbuotojas, kuriose panešama, kad naudojamos bent vienos rūšies skaitmeninės technologijos (1) ir aptariamasis poveikis darbuotojų saugai ir sveikatai (2), iš 2019 m. ESENER.

85 proc. darbo vietų,
kuriose naudojami
robotai, pranešama
apie nuolatinio
mokymo poreikį,
nes tos technologijos
daro įtaką jų DSS

- Ilgalaikis sėdėjimas, poreikis nuolat atnaujinti įgūdžius ir informacijos perteklius yra gana dažnai minimas, kalbant apie visų rūšių technologijas, o padidėjusį darbo intensyvumą ar spaudimą dėl laiko stokos ypač paminėjo tie respondentai, kurie pranešė apie mašinų, sistemų ar kompiuterių naudojimą darbuotojų veiklai stebėti.

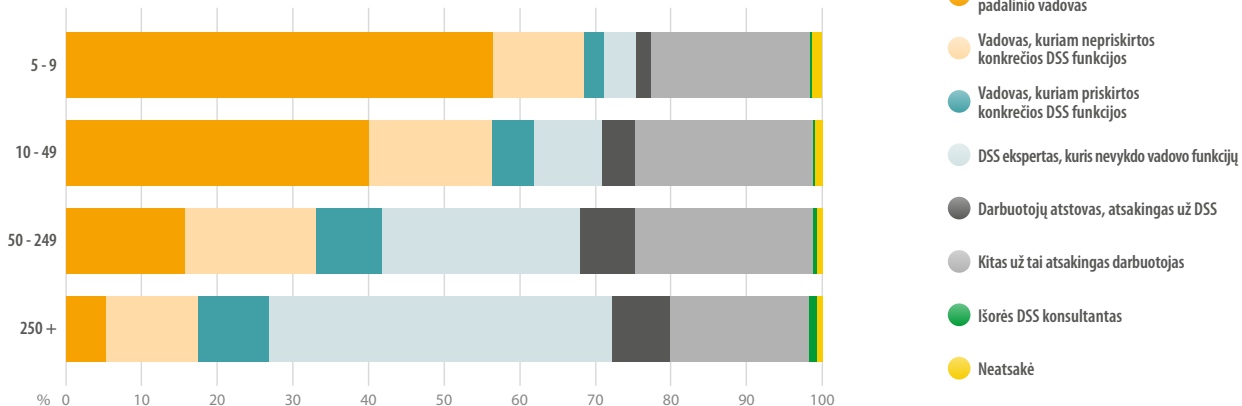




**Kas geriausiai
išmano apie saugą
ir sveikatą Europos
darbo vietose?**

Kas geriausiai įmonėje išmano DSS klausimus, pagal darbuotojų dydį (darbuotojų skaičius)

Darbuotojų sk.

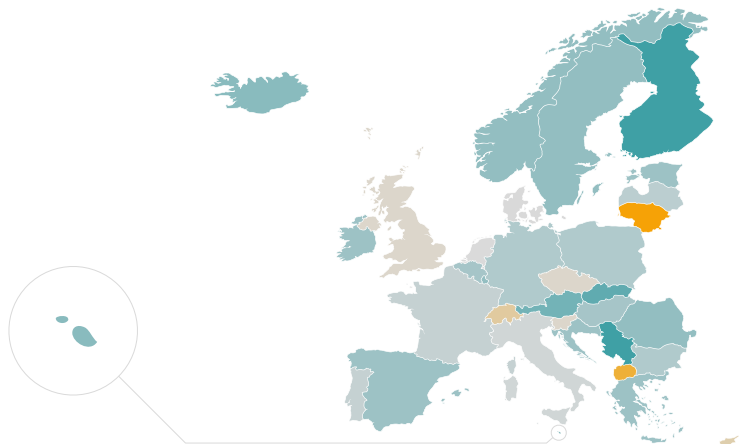


NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbuotojas, iš 2019 m. ESENER.

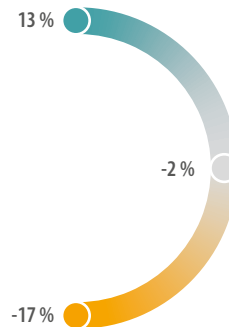
Mažiausiose įmonėse už DSS dažniausiai atsakingi savininkas, vykdomasis direktorius arba padalinio vadovas

- Nagrinėjant DSS valdymą, svarbu išsiaiškinti, kuris asmuo darbovietėje geriausiai išmano DSS. Šis žmogus apklausiamas ESENER tyrime, ir išvados parodo aiškius (ir loginius) skirtumus pagal darbovietės dydį.
- Mažiausiose įmonėse savininkas, vykdomasis direktorius arba padalinio vadovas, dažniausiai atsakingi už DSS, taip pat ir už kitas veiklos funkcijas. Kuo didesnė įmonė, tuo labiau tikėtina, kad DSS funkcijos bus perduotos asmeniui, einančiam labiau specializuotas pareigas, pavyzdžiui, saugos ir sveikatos specialisto.
- „Už DSS atsakingi darbuotojų atstovai“ sudaro mažą, bet itin įdomią darbuotojų grupę, nes ji parodo, kaip darbuotojai įtraukiami į DSS valdymą, visų pirma atsižvelgiant į tai, kaip jie skiriami (daugiau informacijos apie darbuotojų atstovus sveikatai ir saugai žr. p. 60)
- Daug atskleidžia tai, kad beveik vienas iš penkių respondentų visose keturiose dydžių klasėse atsakė, kad yra „kitas už DSS atsakingas darbuotojas“. Tai svarbu ne tik todėl, kad šį atsakymą pasirinko didelė respondentų dalis, bet ir todėl, kad tai parodo, kokia yra prevencijos kultūra tose darbovietėse, kur nėra paskirto DSS specialisto, galinčio atsakyti į apklausos (ir, tikriausiai, kasdien spręsti DSS) klausimus. Svarbu pažymėti, kad tai būdinga net ir didžiausioms darbovietėms.

**Darbovietės, kuriose reguliariai atliekamas rizikos vertinimas,
pagal šalį, 2014 m. ir 2019 m. (procentinių dalių pokytis)**



Pokytis



EU27_2020 1%

NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes iš visų 33 šalių, iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Visos įmonės
turėtų sugebėti
atlikti bazinį
rizikos vertinimą,
pasitelkdamos tik
savo darbuotojus

Ar darbovietėse vykdomas rizikos vertinimas?

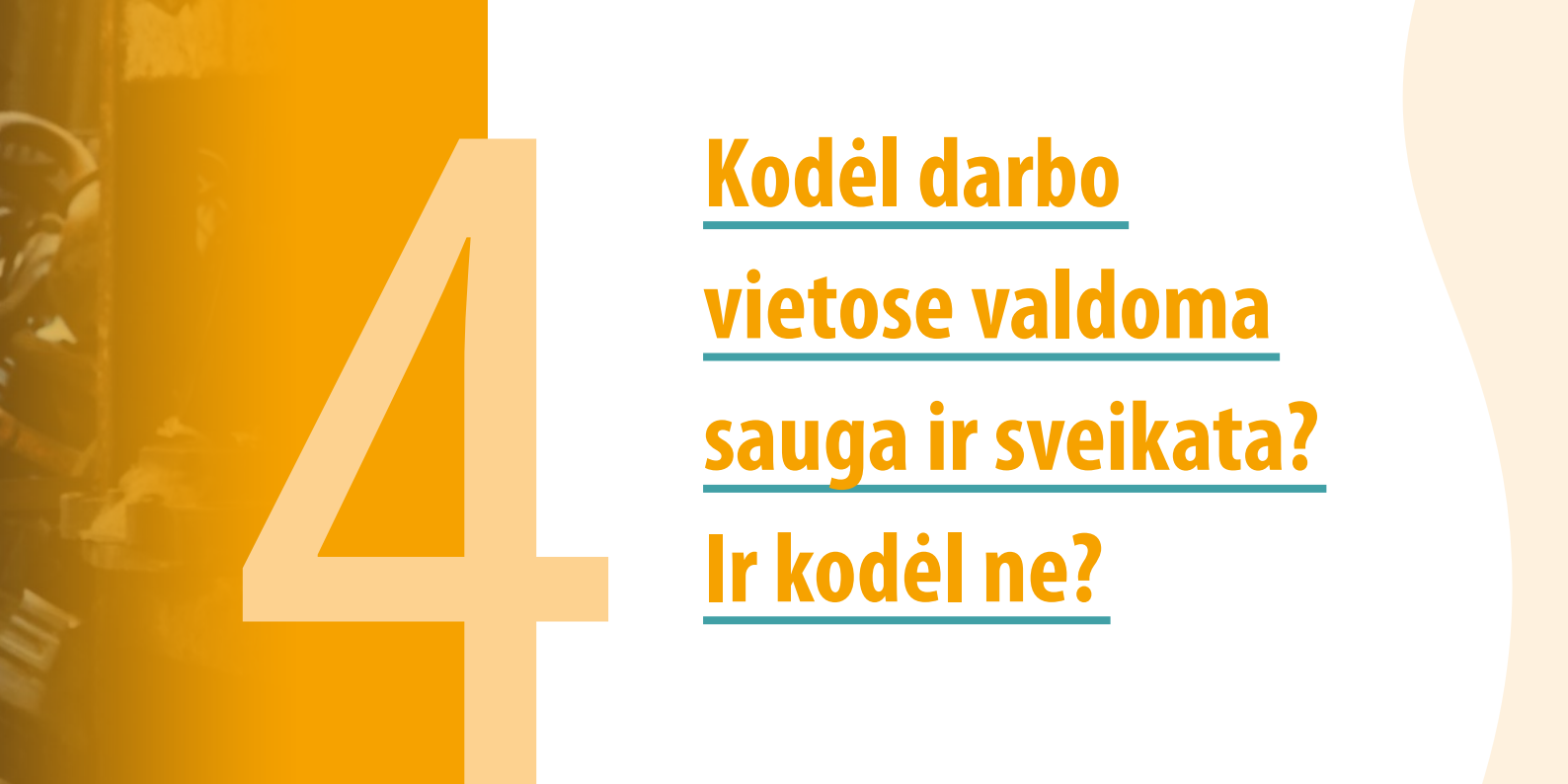
- Atsižvelgiant į pateiktą informaciją apie rizikos veiksnius, svarbu nustatyti, koku mastu darbovietėse vykdomas profesinės rizikos vertinimas, kuris yra kertinis Europos požiūrio į DSS pagrindas, kaip nurodyta [ES darbuotojų saugos ir sveikatos pagrindų direktyvoje](#) (Direktyva 89/391/EEB).
- Išvados, kurios atitinka 2014 m. išvadas: tryš ketvirtadaliai (75 proc.) 2019 m. ESENER tyrime EU27_2020 apklaustų darbuotojų nurodė, kad reguliariai vykdo rizikos vertinimą. Kaip ir buvo galima tikėtis, esama teigiamos sąsajos su įmonės dydžiu.



ESENER išvados apie
rizikos vertinimus, nors ir
nepranešama apie jų
kokybę, parodo
prevencijos kultūrą
Europos darbo vietose

- Kaip ir anksčiau, pastebimi dideli skirtumai vertinant, kokia dalis darbuotojų rizikos vertinimą paprastai atlieka pačios, pasitelkdamos įmonės vidaus darbuotojus. Tokių darbuotojų proporcijos šalyse labai skiriasi: daugiausia tokių darbuotojų yra Švedijoje (85 proc. darbuotojų, padidėjimas nuo 66 proc. 2014 m.) ir Danijoje (80 proc., nuo 76 proc. 2014 m.). Kita vertus, mažiausia tokių darbuotojų dalis yra Slovėnijoje (10 proc.), Ispanijoje (10 proc.) ir Vengrijoje (14 proc.).
- Tai mums nieko nepasako apie rizikos vertinimo kokybę, nes kai kuriose šalyse, galimai, egzistuoja teisinė prievolė tokioms užduotims pirkti DSS paslaugas. Iš esmės darant prielaidą, kad už savo darbą atsakingi asmenys geriausiai žino, kaip kontroliuoti rizikas, visos įmonės turėtų gebėti pačios atlikti bazinį rizikos vertinimą, pasitelkdamos savo pačių darbuotojus.

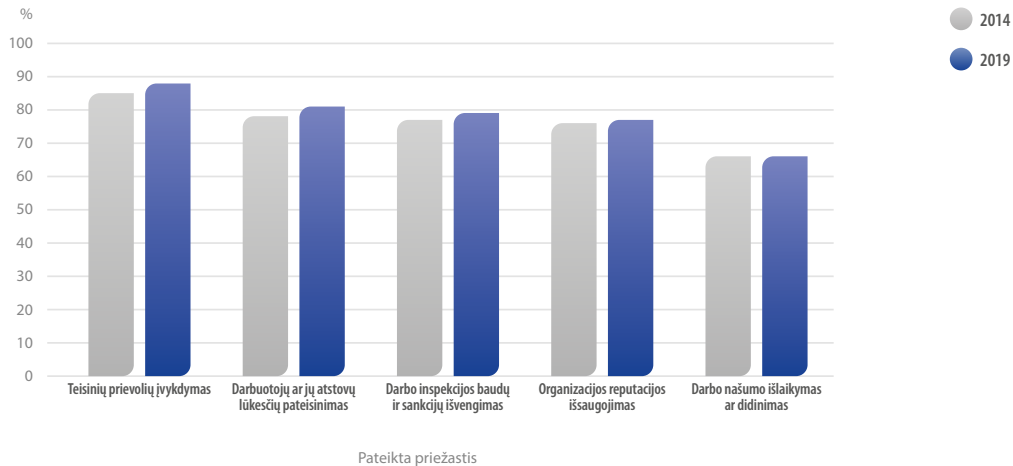




4

Kodēl darbo
vietose valdoma
sauga ir sveikata?
Ir kodēl ne?

Darboviečių atsakymai apie saugos ir sveikatos valdymo priežastis, 2014 m. ir 2019 m.



NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbuotojas iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

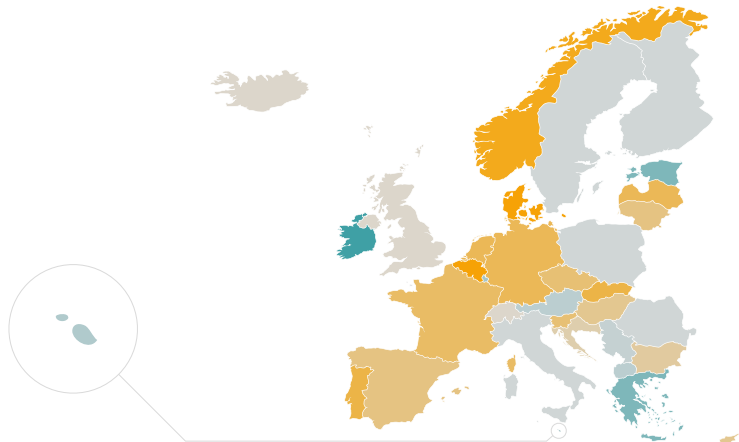
Beveik 9 iš 10 darboviečių ES mini teisinę prievolę kaip pagrindinę saugos ir sveikatos valdymo priežastį

Kodėl darbo vietose valdoma sauga ir sveikata?

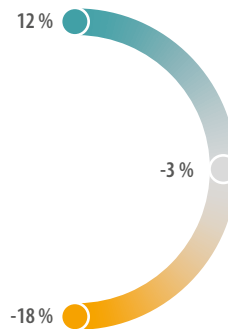
- Pereinant prie priežasčių, kodėl darbovietės valdo DSS, beveik 9 iš 10 darboviečių EU27_2020 apklausoje nurodė teisinę prievolę kaip pagrindinę priežastį, truputį daugiau nei 85 proc. 2014 m. Esama teigiamos sąsajos su įmonės dydžiu, nors pagal šalis jų skaičius svyruoja nuo 70 proc. darboviečių Danijoje iki 97 proc. Portugalijoje.
- Nors „išvengti darbo inspekcijos baudų ir sankcijų“ yra svarbus DSS valdymo motyvas, įdomu aiškinti šią išvadą atsižvelgiant į darbo vietas, kurios pranešė apie darbo inspekcijos apsilankymą, kaip nurodyta p. 42.

po rizikos vertinimo savo darbuotojus įtraukia į priemonių kūrimą ir įgyvendinimą.

Darbovietės, kuriose, kaip pranešama, 2014–2019m. lankėsi darbo inspekcija (procentinių dalių pokytis)



Pokytis

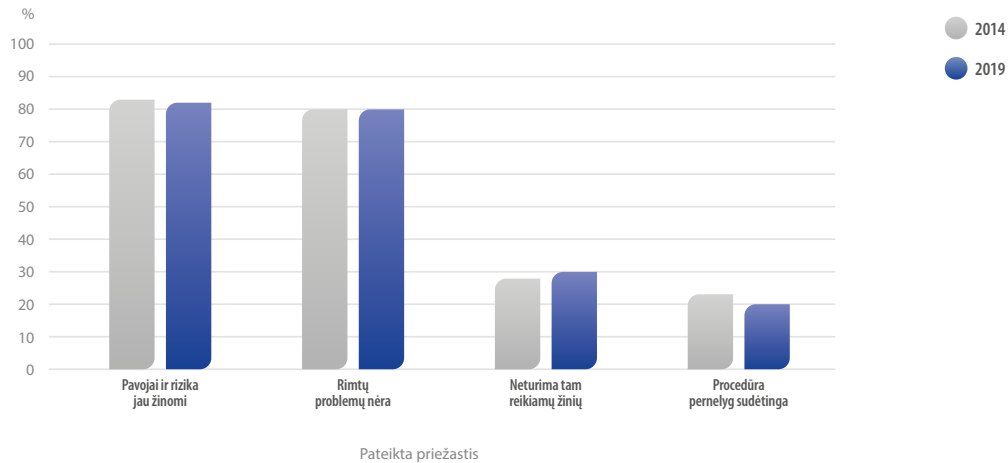


NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes iš visų 33 šalių, iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

2014–2019 m.
darboviečių, kurios
pranešė apie darbo
inspektorių vizitą per
pastaruosius trejus
metus, sumažėjo
beveik visose šalyse

- Nors vienas svarbus skatinamasis DSS valdymo motyvas yra vengti darbo inspekcijos baudų ir sankcijų, nuo 2014 m. sumažėjo darboviečių, kurios pranešė, kad jose per paskutinius trejus metus iki apklausos lankėsi darbo inspekcija, dalis: 41 proc. 2019 m., sumažėjo nuo 49 proc. 2014 m.
- Tiesą sakant, penkios šalys pranešė apie didėjančią tendenciją: Airija, Graikija, Estija, Liuksemburgas ir Malta. Labiausiai sumažėjo Belgijoje ir Danijoje. Sumažėjimas akivaizdus visų dydžių įmonėse ir visuose sektoriuose.
- Kasybos ir karjerų eksploatavimo darbovietės daugiausia pranešė apie darbo inspekcijos vizitą (67 proc.), palyginti su profesine, moksline ir technine veikla (21 proc.) ir finansine ir draudimo veikla (22 proc.).

Darboviečių nurodytos priežastys, kodėl jose reguliariai nevykdomas rizikos vertinimas, 2014 m. ir 2019 m.

NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbuotojas, kuriose reguliariai nevykdomas rizikos vertinimas, iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Mažiausios įmonės
rečiau nei didesnės
nurodo, kad rizikos
vertinimas per daug
sudėtingas

Ar nėra poreikio atlikti rizikos vertinimą? Kodėl ne?

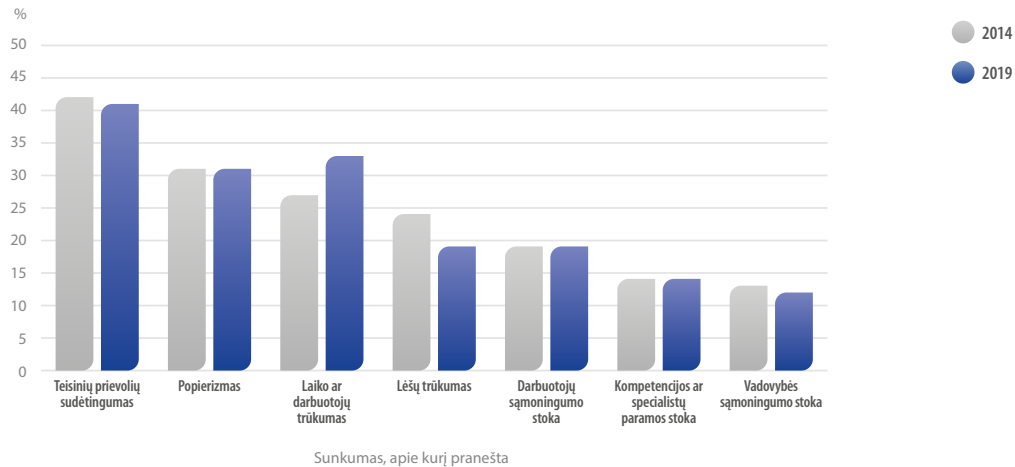
- Vertinant darbovietes, kuriose reguliariai neatliekamas rizikos vertinimas, pagrindinės nurodytos priežastys: pavojai ir rizika jau žinomi (83 proc. darbuotojų) ir nėra rimtų problemų (80 proc.), kaip buvo ir 2014 m. apklausoje.
- Šie rezultatai sudaro 23 proc. visų apklaustų darbuotojų, tačiau vertinant juos kyla klausimas, ar šiose įmonėse, ypač pačiose mažiausiose, iš tikrųjų yra mažiau problemų, ar jos paprasčiausiai nepakankamai susipažinusios su rizikos veiksniais darbe. Tai sutampa su minėtomis supratimo apie rizikos veiksnius (ar jo nebuvimo) problemomis.
- Įdomu tai, kad mažiausių dydžių įmonės rečiau nei didesnės nurodo, kad procedūra yra pernelyg sudėtinga.
- Rezultatai bendrai panašūs visuose sektoriuose, nors švietimo, viešojo valdymo ir gynybos, privalomojo socialinio draudimo sektoriaus bei meno, pramogų ir poilsio organizavimo veiklos sektoriaus darbuotojėse daugiau nei kituose sektoriuose pranešta, kad trūksta reikiamų žinių (beveik 50 proc. darbuotojų minėtuose trijuose sektoriuose).





**Kokių
sunkumų kyla
valdant saugą
ir sveikatą?**

Darbovietės, kurios praneša apie pagrindinius saugos ir sveikatos valdymo sunkumus, 2014 m. ir 2019 m.



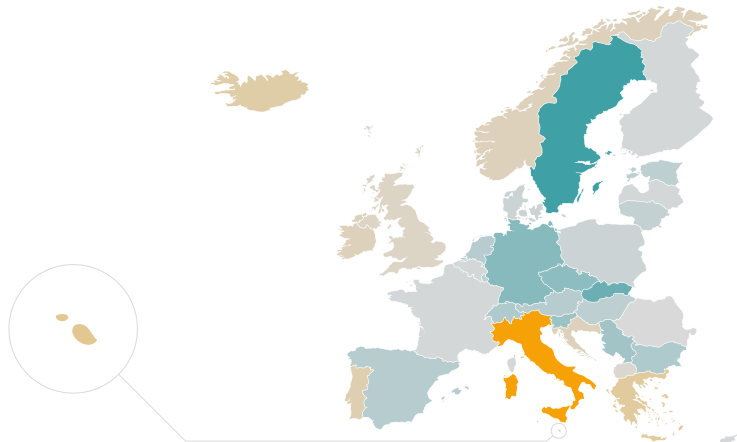
NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Daugiau kaip trečdalis darbuotojų praneša, kad laiko arba darbuotojų trūkumas yra DSS valdymo kliūtis, ir ši tendencija didėja

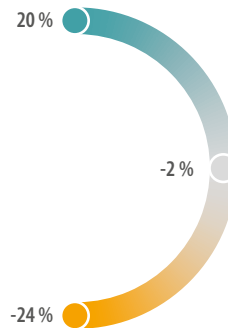
Kodėl sunku valdyti saugą ir sveikatą?

- Kaip pagrindinis sunkumas valdant DSS vis dar įvardijamas teisinių prievolių sudėtingumas – 41 proc. EU27_2020 apklaustų darbuotojų; ši dalis truputį sumažėjo, lyginant su 42 proc. 2014 m. Bet vėlgi skirstymas pagal šalis suteikia itin vertingos informacijos analizei.
- Nors dauguma veiksmų rodo nedidelį sumažėjimą, laiko arba darbuotojų trūkumo rodiklis išaugo nuo 27 proc. iki 33 proc., ir tai yra antras pagal svarbą veiksnys. Ypač tai pasakytina apie darbuotojus Nyderlanduose (39 proc.) ir Liuksemburge (36 proc.).
- Didelių skirtumų tarp sektorių neužfiksuota.

Darbovietės, kuriose kaip pagrindinis sunkumas valdyti DSS įvardytas teisinių prievolių sudėtingumas, pagal šalį, 2014–2019 m. (procentinių dalių pokytis)



Pokytis



EU27_2020 -2 %

NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes iš visų 33 šalių, iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Italijoje reikšmingai
sumažėjo
suvokimas, kad
teisinių prievolių
sudėtingumas
lemia tai, kad sunku
valdyti DSS

- Išvados pagal šalį rodo nevienalytį teisinių prievolių sudėtingumo suvokimo vaizdą. Taip yra nepaisant bendro Europos Sąjungos teisinio pagrindo, įtvirtinto [ES darbuotojų saugos ir sveikatos pagrindų direktyvoje \(Direktyva 89/391/EEB\)](#).
- Nors daugiau kaip pusėje darbuotojų Belgijoje ir Prancūzijoje pranešama, kad pagrindinius sunkumus valdyti DSS lemia teisinės prievolės, tokių darbuotojų dalis Latvijoje, Lietuvoje ir Suomijoje daug mažesnė.
- Daug atskleidžia tai, kad žymiai sumažėjo tokių darbuotojų dalis Italijoje (nuo 67 proc. darbuotojų 2014 m. iki 43 proc. 2019 m.), o tai padeda aiškinant šį rodiklį. Gali būti, kad šiuo klausimu vertinamas ne pats teisinių prievolių sudėtingumas, o teisės aktų pakeitimai ir atnaujinimai: respondentai tokius pokyčius gali suvokti kaip sudėtingus, kol jie prisitaiko prie naujų reikalavimų. Italijos atveju 2014 m. išvados greičiausiai atspindėjo reikšmingų Italijos teisės aktų pakeitimų, įsigaliojusių 2011 m., įgyvendinimą.
- Kita vertus, Švedijoje reikšmingai išaugęs tokių darbuotojų skaičius gali būti aiškinamas organizacinio ir socialinio darbo aplinkos nuostatomis ([AFS 2015:4](#)), kurios įsigaliojo 2016 m. kovo 31 d. Tai atitiktų minėtą „pokyčių“, kurie veikia sudėtingumo suvokimą, aiškinimą. Bet siekiant patvirtinti augimo priežastis nuo 2014 m. tam reikia tolimesnės analizės.

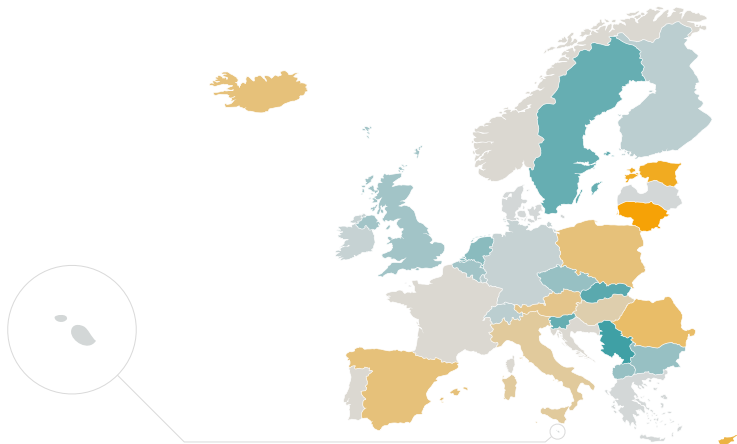




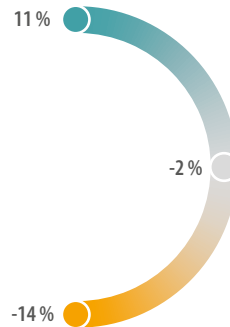
6

Koks darbuotoju
indēlis?

Darbovietės, kuriose darbuotojai įtraukiami į priemonių, skirtų kovoti su psichosocialine rizika, kūrimą, pagal šalį, 2014–2019 m. (procentinių dalių pokytis)



Pokytis

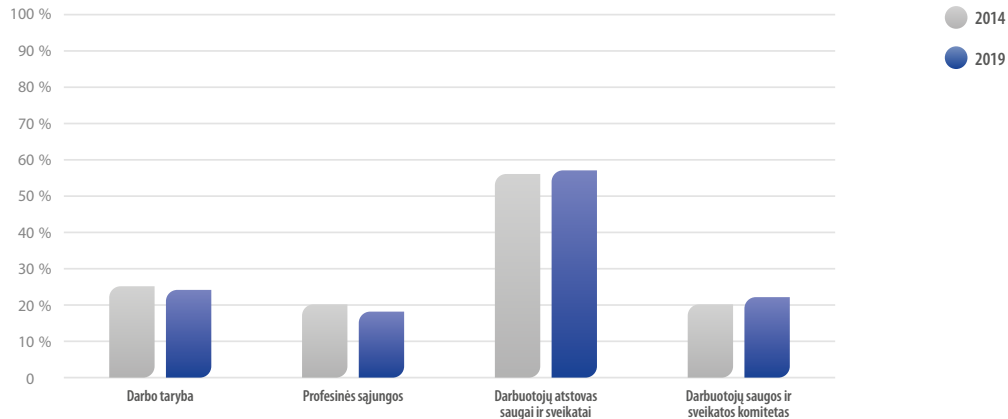


NB. Duomenys apie visas visų 33 šalių darbovietes, kuriose pranešta apie priemones, kurių per pastaruosius trejus metus iki apklausos imtasi siekiant užkirsti kelią psichosocialinei rizikai, iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Tik 61 proc.
darboviečių pranešė,
kad darbuotojai
įtraukiami į priemonių,
skirtų kovoti su
psichosocialine rizika,
kūrimą

- Dėl darbuotojų dalyvavimo, atkreipiant dėmesį į darbovietes, kurios pranešė, kad per pastaruosius trejus metus iki apklausos imtasi priemonių siekiant užkirsti kelią psichosocialinei rizikai, 61 proc. EU27_2020 apklausos respondentų nurodė, kad darbuotojai dalyvavo kuriant tokias priemones, o tai truputį mažiau nei 2014 m. (63 proc.).
- Šie rezultatai taip pat skiriasi priklausomai nuo šalies, nepaisant to, kad kai kuriose šalyse procentinė dalis nuo 2014 m. didėjo, o kitose per pastaruosius 5 metus – ryškiai sumažėjo, pavyzdžiui, Lietuvoje, Estijoje ir Kipre.
- Dėl psichosocialinės rizikos pobūdžio darbuotojai turėtų būti tiesiogiai įtraukiami į šioje srityje taikomas priemones, taip pat reikalingas itin glaudus visų suinteresuotųjų šalių darbovietėje bendradarbiavimas, bet iš rezultatų matyti, kad nuosekliai tai nėra daroma.
- Mažiausias darbuotojų dalyvavimas kasybos ir karjerų eksploatavimo darbovietėse (37 proc.), kitaip nei žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo sektoriuje (77 proc.).

Darboviečių, kuriose pranešta apie atstovavimo darbuotojams formas, procentinė dalis, 2014 m. ir 2019 m.

NB. EU27_2020 apklausos duomenys apie visas darbovietes, o darboviečių dydis priklauso nuo nacionalinių tokioms atstovavimo formoms nustatytų ribinių verčių, iš 2014 m. ESENER ir 2019 m. ESENER.

Dažniausiai įvardijama atstovavimo darbuotojams forma – darbuotojų atstovo saugai ir sveikatai skyrimas

- Akivaizdu, kad darbuotojų atstovas saugai ir sveikatai yra dažniausiai įvardyta atstovavimo darbuotojams forma, kurią EU27_2020 apklausoje nurodė 57 proc. darbuotojų; šis skaičius kiek didesnis nei 2014 m.
- Elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo (71 proc.), švietimo (67 proc.) bei kasybos ir karjerų eksploatavimo (67 proc.) sektoriuose daugiausiai pranešta apie tam tikrą atstovavimo darbuotojams formą.
- Kaip ir tikėtasi, šias išvadas iš esmės lemia darbovietės dydis.
- Tačiau, kaip parodyta toliau, įdomu daugiau sužinoti apie tokius darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai, visų pirma, kaip jie skiriami.

Darboviečių, kuriose nėra atstovaujama darbuotojams, procentinė dalis, pagal šalį

ŠALIS	%
Portugalija	68
Latvija	63
Lenkija	61
Graikija	60
Belgija	57
Prancūzija	56
Slovėnija	52
Nyderlandai	51
Šveicarija	50
Vengrija	49
Kipras	43
Šiaurės Makedonija	43

ŠALIS	%
Ispanija	42
Malta	36
EU27_2020	36
Čekija	34
Serbija	34
Estija	33
Kroatija	33
Islandija	32
Liuksemburgas	28
Austrija	27
Vokietija	26
Slovakija	26

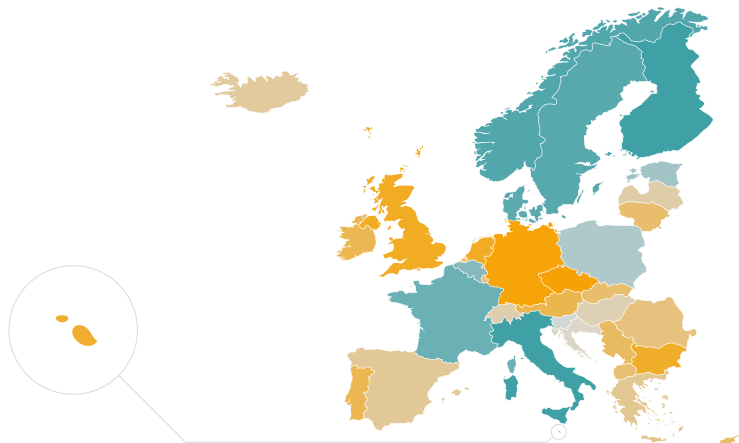
ŠALIS	%
Suomija	25
Švedija	23
Danija	22
Airija	22
Jungtinė Karalystė	22
Italija	16
Norvegija	14
Bulgarija	11
Lietuva	11
Rumunija	11

NB. Duomenys apie visas darbovietes iš visų 33 šalių, o darboviečių dydis priklauso nuo nacionalinių tokioms atstovavimo formoms nustatytų ribinių verčių, iš 2019 m. ESENER.

Daugiau nei trečdalis ES darbuotojų pranešė, kad darbuotojams nėra atstovaujama jokia forma

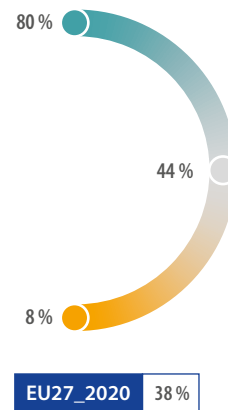
- Įdomu tai, kad daugiau nei trečdalyje EU27_2020 apklausoje dalyvavusių darbuotojų (36 proc.) nebuvo nė vienos iš nurodytų atstovavimo darbuotojams formų. Didžiausia tokių darbuotojų dalis – Portugalijoje (68 proc.), Latvijoje (63 proc.) ir Lenkijoje (61 proc.).
- Lyginant pagal sektorius, nekilnojamojo turto operacijų (50 proc.), profesinės, mokslinės ir techninės veiklos (49 proc.) ir apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklos (48 proc.) sektoriuose daugiausia pranešta apie tai, kad darbuotojėse nėra jokių atstovavimo darbuotojams formų, kitaip nei švietimo sektoriuje (19 proc.).

Darboviečių, kuriose darbuotojų atstovus saugai ir sveikatai renka darbuotojai, procentinė dalis, pagal šalį



NB. Duomenys apie visas darbovietes iš visų 33 šalių, o darboviečių dydis priklauso nuo nacionalinių tokioms atstovavimo formoms nustatytų ribinių verčių, iš 2019 m. ESENER.

Išrinkti darbuotojų



Daugiau nei pusėje ES darbuotojų atstovų sveikatai ir saugai renka darbdavys

- Kaip minėta, 2019 m. ESENER mėginta gauti daugiau informacijos apie atstovus sveikatai ir saugai darbovietėse užduodant klausimą apie jų skyrimą. Remiantis išvadomis, gautas labai skirtingas šalių vaizdas, kuris atspindi skirtingas nacionalines sistemas.
- Daugiau kaip pusėje EU27_2020 tyrime dalyvavusių darbuotojų (52 proc.), kaip pranešama, atstovų sveikatai ir saugai renka darbdavys, didžiausia dalis – Vokietijoje ir Čekijoje (83 proc. darbuotojų).
- Apie trečdalis apklaustų darbuotojų (38 proc.) pranešė, kad jų atstovų sveikatai ir saugai renka darbuotojai, o didžiausia dalis – Suomijoje ir Italijoje (80 proc.) bei Švedijoje (75 proc.).
- Svarbu atsižvelgti į šiuos rezultatus siekiant tinkamai suprasti atstovų sveikatai ir saugai funkcijas, kurios įvairiose šalyse labai skiriasi, tokie darbuotojai nėra, griežtai kalbant, darbuotojų atstovai, kuriuos išrenka patys jų bendradarbiai.

2019 m. ESENER tyrimo metodologija

- Duomenų rinkimas: 2019 m. pavasarį ir vasarą darbovietėse, kuriose dirba penki ar daugiau darbuotojų privataus ir viešojo sektoriaus organizacijose visų rūšių veiklos sektoriuose.
- 33 šalys: 27 ES valstybės narės, Islandija, Šiaurės Makedonija, Norvegija, Serbija, Šveicarija ir Jungtinė Karalystė.
- Apklausta 45 420 darboviečių – respondentai buvo „asmenys, kurie geriausiai išmano sveikatos ir saugos klausimus įmonėje“.
- Nacionaliniai etaloniniai pavyzdžiai buvo skatinami trijose šalyse – juos finansavo atitinkamos nacionalinės institucijos – Airijoje (+ 1 250), Norvegijoje (+ 450) ir Slovėnijoje (+ 300).
- Duomenys surinkti daugiausia naudojantis kompiuterine pagalba ir vykdant apklausas telefonu (angl. CATI).

Norite sužinoti daugiau?

Skaitykite daugiau ir tyrinėkite
ESENER duomenis:
<https://esener.eu>



Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra
C/Santiago de Compostela 12
48003 Bilbao, Ispanija
E. paštas: information@osha.europa.eu
<https://osha.europa.eu>

TE-RO-19-007-LT-N



Publications Office
of the European Union

ISBN 978-92-9479-536-6